

Poštnina pavšalirana.

Leto XXII

Šoli, mladini
in učiteljstvu!

Slovenski Učitelj

Urednik
Fort. Lužar

Glasilo jugoslovanskega
krščanskega učiteljstva

Vsebina:

Pomožna šola in ljudske šole. A. Lebar	41
Iz moje beležnice. Janko Polak	43
Listek	47
Društvena in stanovska kronika	49

1921
Številka 3

SLOVENSKO UČITELJSTVO IN »JUGOSLOVENSKA MATICA«.

Takoj, ko se je vsled laškega nasilja nad našimi podjarmljenimi brati morala ustanoviti »Jugoslovenska Matica«, je slovensko učiteljstvo s skoraj celotnim vstopom v »Jugoslovensko Matico« položilo naši prvi obrambni organizaciji trdne temelje.

Pozneje, ko se je stopnjevalo laško nasilje in ko je s tem rastla naloga »Jugoslovenske Matice«, je ostalo učiteljstvo vselej njen zvest podpornik in eden njenih najodličnejših sodelavcev. To se je izkazalo pri zbirki ob priliki narodnega praznika, to se je izkazalo pri vseh prireditvah, kjer je ravno po zaslugi slovenskega učiteljstva z uspehom sodelovala šolska mladina, in to se vidi tudi pri podružnicah »Jugoslovenske Matice«, kjer je učiteljstvo med njihovimi najagilnejšimi člani.

Najsijajnejše pa se je izkazalo slovensko učiteljstvo sedaj, ob priliki zbiranja »pirhov« za neodrešene brate in sestre. Že dosedaj, ko se je odzvala klicu »Jugoslovenske Matice« šele polovica šol (350), znašajo med šolsko mladino nabrani prispevki že **97.979 K 91 vin.** Upravičeno moremo upati, da naraste ta vsota, ko se priglasijo še ostale šole, zelo znatno.

Veliki uspeh »pirhov« ni razveseljiv samo iz gmotnega stališča, ampak še veliko bolj iz moralnega, ker zgovorno izpričuje, da je naša mladina pridobljena za narodno delo, da bo naša mladina završila zmagó našega popolnega ujedinenja.

V imenu zatiranih, ki jim je z uspešno zbirko »pirhov« ustvarilo slovensko učiteljstvo veselo Veliko noč, želi »Jugoslovenska Matica« tudi dobrotniku zatiranih — slovenskemu učiteljstvu in naši vrli šolski mladini vesele velikonočne praznike, z iskreno prošnjo, da vztrajajo v svojem delu, dokler ne bo uresničeno to, kar žele vsa srca patriotov.

Čast jugoslovenskemu učiteljstvu!

Jugoslovenska Matica v Ljubljani.

SKLAD SLOMŠKOVE ZVEZE.

Krušič Pavla, učiteljica	K 50
Janežič Rado in Zinka, nadučitelj	» 30
Ohladek Marija, učiteljica	» 20
Peternel Pavla, učiteljica	» 20
Skubic Anton, župnik	» 20
Štupca Marija, profesorica	» 80
Papler Marija, učiteljica	» 20
Hafner Kristina, učiteljica	» 50

Skupaj . . . . K 290

Današnji izkaz . . . . . K 290—

Prej izkazanih . . . . . » 3419-90

Skupaj . . . . K 3709-90

V Ljubljani, dne 15. marca 1921.

Rožna ulica 41.

A. Pirc.

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA KRŠČANSKEGA UČITELJSTVA

LETO XXII.

LJUBLJANA, 15. marca 1921.

ŠT. 3.

Pomožna šola in ljudska šola.

Anica Lebar.

Razni vzroki zahtevajo to razpravo ter so deloma na strani ljudske šole in njenih zastopnikov, deloma na strani pomožne šole in njenega dela, namreč raziskovanja bistva pomožnošolskih otrok in zdravstvene pedagogike.

Presojanje, sodba in obsodba kakega predmeta ali kake naprave je odvisna od osebe in stališča razsojevalca. Psihiater pride pri tem delu do drugačnih sklepov kot ljudskošolski pedagog. S stališča splošne psihologije dobimo drugačno sliko kakor na temelju psihopatologije. Kdor hoče podati o ljudski in pomožni šoli resno sodbo, mora do dna poznati obe ti dve panogi šolstva v njih bistvu in njih delu, torej v teoriji in praksi.

Najbolj razširjena je navada imenovati ljudsko šolo normalno šolo, pomožno pa šolo anormalnih. Ta izraz je že zato nepravilen, ker normalnost nikakor ne znači povsem omejenega polja, nego je le prema črta, ki tako navzgor kakor navzdol polagoma prehaja v anormalnost. Anormalnosti navzgor, t. j. nadnormalnosti se tu ne dotikamo, četudi ima nekatere skupne točke s podnormalnostjo.

K skupini anormalnih je prištevati tudi nagluhe in slabovidne, ki vsled svojega defekta ne morejo prav slediti pouku ljudske šole. Dalje spadajo k anormalnim tudi vsi psihopati brez inteligenčnega defekta, ki tudi niso nikaki pohajalci pomožne šole. Stalni princip je namreč: kjer se ne izkaže inteligenčni defekt, tam se praviloma ne more govoriti o potrebi pomožnošolskega pouka. Če so dosedaj pohajali tudi taki otroci v pomožne šole, je bilo to le vsled pomanjkanja pripravnih zavodov zanje. V pomožno šolo spadajo otroci, ki so spodnjo mejo normalnosti prekorčili. Tega določiti pa ne more ljudska šola sama, nego pomožna šola s svojim učiteljem, voditeljem in zdravnikom. Ljudska šola poda natančno poročilo o dosedanem šolskem obisku, o znanju in ročnostih, o telesnih hibah (sodba šolskega zdravnika). N. pr. tako-le:

Leto 19 . . . / . . .

Za obisk pomožne šole se predlaga:

. . . . ., sin (hči) . . . . . stanujoč(a)
. . . . . Rojen(a) . . . . .; vstopil(a) v ljudsko
šolo . . . . . Od tedaj: v 1. razredu . . let, v 2. razredu . . let

Glasom zadnjega izpričevala: . . . sposoben za višji razred.

I. Znanje in spretnosti:

A) Čitanje (označba čitanke):

1. Ali čita male črke? . . . Pisane . . . Tiskane . . .
2. Ali čita velike črke? . . . Pisane . . . Tiskane . . .
3. Ali čita zloge? . . . Pisane . . . Tiskane . . .
4. Ali čita besede? . . . Pisane . . . Tiskane . . .
5. Ali čita stavke? . . . Pisane . . . Tiskane . . .

B) Govor:

1. Ali govori glasovno pravilno?
2. Kateri glasniki delajo težkoče?
3. Ali zna ponoviti stavek?

C) Pisanje:

1. Ali zna pravilno p r e p i s a t i: črke . . . , zloge . . . , besede . . . , stavke . . . ?
2. Ali zna p o n a r e k u pisati: črke . . . , zloge . . . , besede . . . , stavke . . . ?

D) Računstvo:

1. Katere številne pojme ima?
2. V katerem številnem obsegu računi?

II. Telesne hibe (zdravnikova izjava):

Datum.

Podpis razrednega učitelja.

Podpis šolskega voditelja.

Poskušalo se je že iz ljudske šole dobiti podrobnejšo sodbo o duševnih zmožnostih. Izjave pa so bile tako splošne (je slaboumen — duševno zaostal — slabonadarjen — duševno manjvreden — slabo razvit — idiot), da se ni dalo iz njih posneti niti najmanjšega v svrhu dela na pomožni šoli. Temu se pa tudi ni čuditi, kajti ljudskošolsko učiteljstvo se ziblje povsem med normalnimi otroki, zato mu manjka podrobne sodbe in označbe duševnih defektov. Za pomožno šolo zadostuje predstoječa izjava ljudske šole, ki se vsekakor v osebni poli pomnoži z izpovedjo staršev, zlasti matere. Pozneje se itak sproti opazuje in spoznava vsak posameznik in se opazke vedno zapisujejo.

V pomožni šoli imamo otroke, katerih duševne zmožnosti ne zadoščajo, da bi sledili pouku ljudske šole. Ta označba pomožne šole je splošna. V posameznem pa je naloga pomožnošolskega učitelja, da svojim otrokom ne podaja le potrebnega znanja, nego da skuša razumeti otrokovo dušo potom natančnega zasledovanja vzrokov slabotnega duševnega dela. Njegova naloga je dalje, da se prilagodi otrokovemu mišljenju, da zasleduje njegovo čuvstvovanje ter skuša vse duševno delovanje zavrniti na pravo pot s tem, da odvrča vse škodljive vplive in porablja vse pripomočke, ki so mu na razpolago. Z drugimi besedami: pomožna šola je bolj vzgojilnica nego učilnica.

Mnogo se govori in piše o učnem delu pomožnih šol. Ponekod in nekateri so mnenja, da se to delo ne razločuje od onega na ljudski šoli v ničemer, razen v večji potrpežljivosti. To pa je povsem napačna ocena pomožnošolskega pouka. Kaj bi reklo učiteljstvo gluhonemnic, če bi o pouku na gluhonemnicah trdili kaj podobnega? Kakor pa je tam vsled gluhonemosti treba pri pouku kreniti povsem po drugi poti do cilja, prav tako tudi pri otrocih z inteligenčnimi defekti in prav posebno še pri teh, kajti ravno pri teh je defekten najvažnejši organ, namreč centrala. Zato je in mora biti pomožnošolski pouk urejen na prav poseben način. Pri tem otroku je boljše razvita optična, pri onem akustična stran, pri tretjem morda odpovesta obe. Pri tem je ostala zmožnost razsodnosti na najnižji stopinji, pri onem je odpovedal spomin. Ta je živahen in klepetav, oni se šele zdrami pri posebno močnih čutnih občutih in zaznavah. Z vso to pisano mnogoličnostjo duševnega razpoloženja — da molčim o telesnih in moralnih defektih — nima ljudska šola ničesar opraviti, pomožna šola pa zahteva tu najspretnjšo individualizacijo. Iz tega sili potreba različnega učnega načina na ljudski in pomožni šoli.

Izkušnje resnega dela so pokazale: pouk pomožne šole se lahko porablja na ljudski šoli, nikakor pa ne pouk ljudske šole na pomožni šoli, dasi so splošna didaktična pravila tudi na pomožni šoli v rabi.

Vsled velike različnosti pomožnošolskih otrok je nemogoče poučevati v skupinah ali oddelkih. Če je še tu in tam pouk tak, je to le posledica dejstva, ker vsled velikega števila otrok ne pride do uporabe poedin pouk, kakor bi bilo treba. Tudi se pri oddelkih nikakor ne more računati s popolnoma enakim delom učencev.

(Konec prih.)

Iz moje beležnice.

Janko Polak.

(Dalje.)

2.

Seveda, brez navodila od učiteljeve strani ne bo šlo, čeprav zna otrok držati svinčnik in čopič — pravilno, ker tudi za skiciranje je treba novih, skrbnih in intenzivnih vaj. Pri teh vajah moramo opozoriti otroka predvsem na to, da pri skiciranju ne gre za to, da bi bila risba, oziroma slika izvršena v podrobno, ampak otrok mora spoznati, da gre za to, da označimo predmet z nekotiko potezami takó, da ga na mah ločimo od drugih predmetov, t. j. krožnik od sklede, škač od čebra, nož od vilic, drevo od grma itd. Kakor pri vsaki ročnosti, tako je treba tudi tukaj mnogo vaje. Ker govorim o ročnosti in vaji, bi me utegnil morda ta in oni umeti, da vrstim risanje in slikanje med mehanično-manuelne ročnosti, kakor n. pr. pleskanje, struženje, piljenje itd. Tako umevanje moje raz-

pravice pa bi bilo napačno, ker brez intenzivnega duševnega sodelovanja si risanja in slikanja — v besede pravem pomenu — niti misliti ne morem. In ravno z ozirom na tako mišljenje o risanju in slikanju ponavljam iznova, da je treba za risanje in slikanje mnogo vaje.

Kdo si upa trditi, da bo znal otrok dobro brati, pisati, spisovati, računati itd., če bo vadil vse to samo v šoli in tudi v šoli le po dve uri na teden? — Pa bi se navadil otrok risati in slikati, če riše in slika samo v šoli, samo po dve uri na teden, in še takrat ne z veseljem in za življenje, temveč s strahom, trepetom in jokom za gospode nadzornike? — Posvetimo tudi risanju in slikanju toliko pozornosti kot jo posvečamo drugim predmetom v osnovni narodni šoli, in čudno bi bilo, da bi se tekom let ne pokazali boljši uspehi. Dokler bomo risali in slikali samo v šoli in samo po dve uri na teden in še takrat ne z veseljem in za življenje, temveč s strahom, trepetom in jokom za gospode nadzornike, toliko časa ne bo uspehov, a za brezuspešno delo je škoda potratiti dve uri na teden.

Ko pišem to, se zavedam docela, da tudi pri novi metodi ne bo čudežev kar čez noč, in bridko se moti, kdor meni, da ne bo mazanja in vseh mogočih drugih risarskih in slikarskih nečednosti. Vsaj v začetku jih bo kljub temeljitim predvajam dokaj, kakor pri branju, pisanju, spisoivanju, računanju itd. Kljub vsem temeljitim predvajam, ki jih odpravlja učitelj potom korekture, in korekture je treba tudi pri risanju, slikanju in skiciranju. Kakor povsod, tako je tudi tu še najizdatnejša skupna korektura pred razredom. Da ni mogoče izvršiti vsake korekture v šoli, t. j. med štirimi stenami, se ume samoposebi, ker tudi skupna korektura je zavisna od miljeja, v katerem se je delo vršilo, t. j. v katerem se je napaka porodila. Da bo taka razredna korektura sploh mogoča, jo more izvršiti učitelj šele tedaj, ko je pregledal vse zvezke za skiciranje in ob skicah sestavil snov, o kateri namerava razpravljati pri korekturi. Ko govorim o korekturi, naj me nihče ne ume tako, da naj se izvrši korektura samo z besedo in ne tudi z delom. Kdor bo rabil samo jezik, ta bo mlatil prazno slamo.

Zgoraj sem omenil izmed risarskih in slikarskih nečednosti — mazanje. Ker je s papirjem splošno velik križ, nisem omenil vmesnih listov iz svilenega papirja; a s tem še ni rečeno, da jih ne bo treba, ko pridemo tudi v tem oziru v normalne razmere. Pred zamazanjem pa obvaruje skice tudi fiksiranje. Najceneje se izvrši skiciranje z vodo, oziroma s posnetim mlekom. V ta namen vzamemo v usta malo vode (mleka), ki jo potom prhanja razpršimo po skici. Finejši način fiksiranja pa je fiksiranje s šelakom. Ker bi utegnil tega in onega zanimati recept, ga nudim na tem mestu v celoti: 10 g šelaka raztopi v 100 g čistega špirita. (Šelaka ne puščaj pred raztopitvijo na zraku, temveč hrani ga v vodi!) Preden vliješ na šelak špirit, moraš šelak zdrobiti kar le mogoče drobno, ker tako zdrobljen šelak se rajši topi, ter zlasti pomni, da fino razdrobljen

šelak rabi za popolno raztopitev 1—2 dneva. Za razprševanje te raztopine prodajajo posebne razpršilnike; glavni deli takega razpršilnika so: steklenica in dve kovinasti cevki, ki sta zvezani s kovinasto cevjo v obliki kolena tako, da tvorita pravi kot konici cevk, ki ju veže kovinasta vez. Preprost razpršilnik te vrste pa si naredi lahko vsak otrok sam, in sicer tako-le: Kupi naj precej debel zamašek; z zelo ostrim nožem naj ga prereže čez sredo (samo do srede!) in potem še od strani čez sredo (samo do srede!) S tema dvema vrezoma odstrani otrok eno četrtno zamaška, ostale tri četrtine zamaška pa mu nadomeste zgoraj omenjeno kovinasto vez za cevki. Tri četrtine zamaška so podobne stolcu, ki ima sedež in naslonjalo; sredi sedeža in sredi naslonjala naj prevrta otrok zamašek tako, da nastaneta dve luknji (to se posreči otrokom najlepše z izžiganjem, t. j. razbeljen žebelj, ki ga drži s kleščami, naj porine otrok skozi zamašek tolikokrat, da dobi tako veliki luknjici kot jih potrebuje). V luknjici naj sedaj vtakne otrok dvoje gosjih peres (ki pa ju mora tudi prevrtati; a ob konicah peres ju sme vrtati samo z iglo, ker luknjici ob konicah gosjih peres morata biti čisto ozki. Tudi je treba gosji peresi osnažiti od perja in ju prirezati na primerno dolžino, n. pr. 10 cm), tako da gleda konica enega gosjega peresa skozi zgoraj omenjeno naslonjalo, konica drugega gosjega peresa pa mora gledati skozi zgoraj omenjeni sedež. Tako prirejeni gosji peresi nadomestita zgoraj omenjeni kovinasti cevki. Primerno stekleničico (posodico), ki naj ima široko odprt vrat, pa tudi ne bo nemogoče dobiti. Končno naj omenim samo še to, da morata konici gosjih peres tvoriti pravi kot, t. j. luknjica v spodnji konici se mora natanko dotikati luknjice v konici, ki gleda skozi naslonjalo.

3.

Vračam se h korekturi, ki je in ostane za vestnega učitelja eno izmed najtežavnejših opravil njegovega znanja.

Koliko trpe nekateri učitelji ob korekturi prostega spisja, prostega računanja itd.! Vzrok temu je to, ker pojmujejo tozadevno prostost napačno, t. j. prosto delo od strani učencev in učenk se jim zdi samo tako delo, v katerem se niso z učenci in učenkami v šoli in izven šole, t. j. pod milim nebom, še prav nič bavili; tako umevanje prostosti ob spisju, računanju itd. pa je docela napačno.

In prav takó napačna bi bila prostost ob risanju in slikanju, če bi rekli učencem in učenkam, da naj rišejo in slikajo — kar hočejo. Taka prostost spravi učence in učenke v tako zadrego, da sploh ne vedo, kaj bi začeli; zakaj na domu in pod milim nebom se nudi učencem in učenkam za skiciranje toliko snovi, da ni prav nič čudnega, če jih obilica zmede in zbega. Znano je, da bi otrok ne rešil dobro naloge, če bi mu rekli, da naj popiše pomlad, da naj računa v obsegu štirih glavnih računskih operacij itd.; zakaj tudi nalogam je treba jasnih mej; in takih jasnih mej je treba tudi ob risanju in slikanju; zakaj učencem in učenkam gotovo

ne bomo veleli, da naj skicirajo to in ono vas, temveč ta in oni (natančno določeni!) predmet na vasi. Mnogo tako jasno občrtanih nalog za skiciranje nudi o otrokom knjige, časopisi, ceniki itd. Posebno deklice dobé v časopisih za modo dokaj pripravne snovi, ki jo pozneje tudi ob ročnih delih praktično prav lahko porabijo. Mladini v mestih pa nudijo mnogo snovi za skiciranje lepaki, izložbe, muzeji itd.

Ta in oni bi me utegnili ob teh izvajanjih vprašati: »Kaj pa je pravzaprav namen skiciranja?«

Koliko vaje v razširjevanju duševnega obzorja otrokovega je treba, preden ga privedemo do tega, da sestavi otrok res prosti spis, res prosto računsko nalogo itd.! — Pa bi naj učenci in učenke osnovnih narodnih šol risali in slikali kar sami iz sebe, t. j. brez umno zamišljenega razširjevanja duševnega obzorja otrokovega za risanje in slikanje, t. j. brez umstvenega in tehničnega zaklada za risanje in slikanje, ki si ga pridobe učenci in učenke samo potem skiciranja, ki pa se mora vršiti razumno, t. j. korakoma in ne kar vse na enkrat in vse kar tjavendan? — Ne, to ni mogoče!

Na nekaj pa moram ob teh trditvah le še opozoriti; zakaj bojim se, da bi me umel ta in oni napačno, pa bi zašel v pedanterijo, ki ne rodi ob risanju in slikanju onih uspehov, ki jih rodi skiciranje, ki se toliko časa ne izpusti v podrobnosti, dokler ni umstveni in tehnični zaklad zadosti bogat, t. j. opozoriti moramo učence in učenke predvsem na to, da naj vadijo kar le mogoče mnogo, a vse te vaje (skice) naj bodo izvršene samo z nekolikimi črtami, t. j. samo s tolikimi, kot sem omenil že v začetku razprave, da ločimo predmet od predmeta, t. j. vrata od pokrova, stol od mize, zvezek od knjige, kozarec od steklenice itd.

Da pa korakajo učenci in učenke po poti, na kateri si nabirajo potem skiciranja umstvenih in tehničnih zakladov za risanje in slikanje, jih moramo neopazeno voditi tako, da skicirajo začetkoma kar le mogoče preproste predmete. Opozoriti moramo učence in učenke tudi na to, da ob skiciranju pomot ne smejo nikdar brisati; zakaj ravno iz obilice črt razvidijo učenci in učenke sami, kako se je skica razvila; učitelj pa bere ob korekturi iz pomot skoro vse misli, ki so švigale učencem in učenkam po glavi, ko so ustvarjali to in ono skico.

In branje teh misli je umetnost vseh umetnosti; zakaj samo to branje privede učitelja ob korekturi do zaklada one snovi za korekturo v masi, o kateri sem govoril že zgoraj. Ker pa nudijo ravno pomote snov za branje misli, ki so vstajale v dušah učencev in učenk, zaradi tega jim moramo dopovedati, da je brisalka ob skiciranju popolnoma odveč, in da naredi brisalka ob skiciranju več škode, nego koristi. Zelo dobro je tudi, da opozorimo začetnike na to, da naj nikar ne izvršujejo prvih skic na javnih prostorih, kjer je preveč — zijal; zakaj ravno neumne opazke nerazsodnih zijal so dostikrat vzrok, da izgubi ta in oni otrok vse veselje do risanja in slikanja.

Da ob skiciranju ne gre za fotografiranje, to je za podrobnosti, to sem že omenil; omenil pa še nisem, da so za vadbo skiciranja prav dobre vaje tudi take, da naredi otrok skico o tem in onem predmetu, ki ga pa prav dobro pozna, najprej po spominu, korekturo skice pa izvrši sam, in sicer pred dotičnim predmetom samim. (Dalje prih.)

Listek.

Za ženske pravice.

Julij Slapšak.

(Dalje.)

Pa kako gre to vse lepo po vrsti: politična (državljska) brezpravnost, osebna brezpravnost, in sicer po teh stopnjah: razporoka, civilni zakon, zakon za nekaj let, »zakon« za nekaj časa, za nekaj uric v gotovih hišah... Konstatiram, da je to že vse. No, še ena stopnja dalje, še poslednji korak, pa smo na višku v tej vrsti: svobodna ljubezen, ki jo ima socialni demokrat v svojem programu, to je, ves svet bodi javna hiša... Se ta poslednji korak, še to poslednjo stopnjo, in ženska neha biti ženska, vse njene osebne pravice (kot človek) so ji oropane, ženska čast in dostojanstvo je strto in uničeno, ona je, brezpravna v državi in oropana njenih človeških pravic, popolna sužnja, v Evropi bela, v Afriki črna, v Ameriki pri Indijancih žoltordeča, moški pa npravstvena propalica, ki jo bo držal s svojo zakonodajno močjo in oblastjo na uzdi in vpil: Boho - hō, boho - hō!... dokler ne pridere krepostni in močnejši rod v deželo, ki bo podjarmil z lahkoto njo in njega ter ju priklenil na verige... Prosim, to niso pesimistični izrodki domišljije; spominjam vas le na prvaštvo in mogočnost nekdanje grške ali rimske države; obe sta doigrali na teh boleznih! Kdor bi dvomil in menil, da pri nas še ni tako hudo, tega opozarjam na naslednjo notico, ki so jo prinesli pred nekaj leti časopisi (»Učiteljski tovariš« z dne 28. avgusta 1908). Be le s u ž n je. Ogrska je dežela, kjer najbolj cvete trgovina z dekleti. To je v drugih deželah celo kaznivo, a na Ogrskem to ni tako hudo, pogosto se sploh ne kaznuje, ker se s tem poslom bavijo celo sami ministri! Tako so dokazali bivšemu ministru Polonyju, da je bil mešetar z dekleti. — Iz Budimpešte izgine vsako leto do 12 tisoč deklet, ki jih odpeljejo v razne »zavode«... Mešetarji služijo s tem blagom masten denar. Tako je pred par leti dokazalo sodišče na Dunaju neki Riehl, ki se je bavila s tem poslom, da je imela na leto 300 tisoč kron dohodkov. Na Ogrskem dobite takšnih pijavk na vsak korak, ki prodajajo ljudsko meso. To je strašno, a še strašnejše je, ako so taki trgovci z ženskim mesom zaeno voditelji naroda, kakor je to na Ogrskem, kjer zasedajo takšni ljudje celo ministrske stole! —

Tako list. Samo na kratko še o civilnem zakonu kot pogodbi za nekaj let.

Tu ni mesta, da bi razmotrivali o njega slabih posledicah, o nevarnosti glede vzgoje otrok, obstoja družine, občine, naroda, o popolnem prevratu družabnega življenja itd. Samo to rečem: Ako že zakon, sklenjen iz resnične, prave in žive ljubezni, sklenjen pred oltarjem vpričo soseske in prič, vpričo duhovnika kot božjega namestnika, vpričo živega Boga v tabernaklju in angelcev božjih, ki Ga častijo in molijo..., če že tak zakon vselej ne drži, kako bo držala pogodba, dogovorjena za nekaj let! Kaj čuda, če se taka pogodba razruši še pred časom, kadar namreč prihrumi prvi vihar, kateremu ni kos tak zakon.

Nekaj umazanega, ponižujočega vidim v takih pogodbah za nekaj let, v civilnih zakonih: hiša, njiva se v najem vzame; kaj žena ni več kot njiva, hiša?

Nekaj ošabnega in nadutega vidim v takih pogodbah; kaj je človek res tako razsvetljen, da bi mogel razdirati božje naprave, da hoče biti več kot Bog? Hkrati pa nekaj ponižujočega, moža nevrednega: saj mu dajejo taki zakoni priliko in moč, da pač posrka med iz polne čaše, a sme potem reči: razporoka! ... Prosim, ali niso take pogodbe, taki zakoni tudi atentat na moško dostojanstvo in moč? Saj oni je metulj, ki frfota od cveta do cveta, ne pa — mož, da bi tudi kaj prenesel, kadar treba...

In pa tolerančne hiše! Veliki ruski mislec in pisatelj z Jasne Poljane, grof Lev Tolstoj pravi (Kreutzerjeva sonata, 162) nekako tako: »Na noben način ne more biti prav, da bi morali za nekatere ljudi drugi ljudje telesno in državno poginuti; kakor tudi ne more biti pod nobenim pogojem dovoljeno in uveljavljeno, da bi v prilog svojemu zdravju pili prvi kri drugim.« In zopet: »To se mi tako zdi, kakor pri ljudožrcih, ki pitajo ljudi zato, da jih potem slastneje požrô« ... Protestantka gospa dr. Ana Fischer-Dückelmann, praktična zdravnica na Nemškem, kliče v svojem znamenitem delu »Das goldene Frauenbuch« ženske, katerim ne more biti malovažna preteklost svojih mož in pa prihodnost sinov, s plamenci besedami na boj proti takim hišam.

Kaka prevara, kaj? Doma se ženska opeva, se obožuje, ji kavalirije in dvorijo; tam pa, kjer se pravica deli, tam pa je ne poznajo in ji ne dadô pravic, kakor da bi ženske sploh na svetu ne bilo. Doma jo nazivajo: dražestna, milostna, moj solnček, mila zvezdica; v zbornici pa ji jemljô čast in dostojanstvo soproge, matere. Doma ne vedo, kaj bi ji poljubovali, ali mehke bele rokice, ali rob njenih kril in dehteče laske; pri postavodajci pa ji kradejo človeške pravice in jo zaslužnjujejo svojim strastem. — O, to so slike in sličice v postavodajnih bukvicah! In vse te slike in sličice kažejo, kako skrbe možje-postavodajalci za svoj egoistični jaz, jaz, jaz! Seve, kak razloček med »doma« in postavodajno dvorano! Kakor med milijonom in ničlo; večji kot med nebom in peklom! O, gorostasna prevara! Ni mi treba praviti, to sami veste, da stranke s krščanskim programom tega niso krive.

Zensko, brezpravno v državi, obropano njenih naravnih pravic, imajo z vsemi navedenimi »uvedbami« privezано pri svojih jasliah, potem pa pridejo in vpijejo: »Vstani, vstani in beži!« — Kako bo sirota bežala? Ona ni svobodna, ona je privezana, ona je zvezana; sužnja ne more vstati in bežati; porežite vrvi in raztrgajte ji verige suženjstva, s katerimi so jo privezali in zvezali možje-zakonodajalci, zakaj čas je že, ura že bije enajsta, socialna demokracija gre s poslednjo stopnjo ženske brezpravnosti, z zahtevo po svobodni ljubezni, naprej.

Ne morem si kaj, da ne bi pripomnil, koliko se je pri nas pisarilo ob gotovem času in s tem možem na znanje dajalo, kaj je zanje tudi pri nas vse pripravljeno. Gotovo, dobra volja je rodila tisto pisanje. Pa kake uspehe je zabeležiti, je znano. Ali moremo zatisniti oko in reči: Ta dobra volja ni nobenemu odprla oči in mu pokazala pota? Ha, jagnje se je izgubilo, so pa šli in klicali volkovom, naj ga gredo iskat in pripeljat nazaj v stajo! Tu ne pomaga vpiti, tu je treba radikalne pomoči: dajte ženski moč v roke, pa si bo sama pomagala; oprostite jo suženjstva moške postavodajne moči, pa boste videli čuda, kako bo znala pomesti ona vse take-le »moške naprave« — brez krika in vika; storite jo enakovredno in enakopravno z moškim, pa odpadejo na mah in se zdrobe v prah verige in okovi suženjstva, in ona, prosta in svobodna državljanka, bo znala čuvati svoje človeške in naravne pravice, bo znala ohraniti nepokvarjeno žensko naravo v sebi, brezmadežni cvet devišstva, to je oni svetli kinč, oni milobni ženski čar, ki vzbuja brezmejno spoštovanje in večno ljubezen. Dajte nazaj, vi možje-postavodajalci, ženski njene naravne pravice, podelite ji državljanske pravice, skratka: Ven, ven z žensko pravico! — —

(Dalje.)

Društvena in stanovska kronika.

Prosvetni program poverjenišva za uk in bogočastje v Ljubljani za proračunsko leto 1921/22.

Poverjenišvo za uk in bogočastje v Ljubljani je ob sodelovanju strokovnjakov in šolnikov sestavilo za proračunsko leto 1921/22. sledeči prosvetni program:

Program se deli v dva poglavitna dela: v splošno prosveto in v šolsko prosveto.

Splošna prosveta ustanavlja brezplačne tečaje za slovenščino za drugorodce, ki se hočejo priučiti naši materinščini, ne da bi to imelo zanje kakršnihkoli zakonitih posledic. Naučna uprava jim hoče dati priliko, da se nauče slovenščine od strokovnjakov. Sedaj se morejo učiti le imovitejši sloji, ki lahko plačujejo honorarje privatnim učiteljem. Neimovitim slojem tega ni mogoče, zato hoče zanje poskrbeti država. Tečaji bodo trajali od oktobra do maja, vseh bo 9: v Ptujju 2, v Celju 2, v Mariboru 4 in v Kočevju 1.

Brezplačni tečaji za srbohrvaščino, namenjeni predvsem uradnikom, ki se morajo seznaniti z glavnim državnim jezikom. Poučevali bodo usposobljeni učitelji od oktobra do maja po direktni metodi (spretnost v govoru in pisavi, slovnica v najnujnejšem obsegu). Takih tečajev bo 15: v Celju 2, v Kranju 1, v Ljubljani 5, v Mariboru 3, v Novem mestu 2 in v Ptujju 2.

V načrtu šolske prosvete je:

1. Počitniški jezikovni tečaj v Srbiji (ne v Beogradu!) za 10 srednješolskih profesorjev, posebno jezikoslovcev. Tečaj ni za začetnike, ker mu je namen poglobitev v jezikovne posebnosti. Ta tečaj bo trajal 1 mesec.

2. Deset počitniških potovalnih ustanov za srednješolske profesorje, posebno za zgodovinarje, geografje in prirodopisce, da prouče zanimivosti naše krajevine ter spoznajo posebnosti v značaju posameznih plemen našega naroda. Udeleženci dobe nalogo, da po povratku

tudi javnost seznanijo z uspehi svojih študij (pismeni referati, predavanja).

3. Počitniški jezikovni tečaj v Srbiji (izvun Beograda) za strokovne učitelje meščanskih šol (posebno iz I. skupine) ter za učitelje ljudskih šol. Udeležencev bo 15, tečaj bo trajal 1 mesec. Prednost bodo imeli učitelji, ki že obvladajo srbohrvaščino.

4. Petdeset počitniških potovalnih ustanov, in sicer 10 za meščanskošolske, 40 za ljudskošolske učitelje, posebno za zgodovinarje, geografje, prirodopisce in učitelje petja. Naloge in prednost kakor pod 2. in 3.

Za Slovenijo samo pa določa prosvetni program:

1. V prihodnjem šolskem letu so vrše po vseh krajih Slovenije, kjer so srednje šole in učiteljišča, ciklični domovinoznanski tečaji v srbohrvaščini za srednješolske profesorje. Predavali bodo trije rojeni Srbi, oziroma Hrvati o srbohrvaščini (jezik in slovstvo), o zemljepisu in zgodovini ter etnografičnih posebnostih naše države. Posežanje teh tečajev (vsak dan 1 uro) bo obvezno.

2. Počitniški domovinoznanski tečaji za učitelje ljudskih in meščanskih šol v Ljubljani, Kranju, Novem mestu, Metliki, Kočevju, Krškem, Litiji, Brezicah, Celju, Šoštanjju, Slovenjgradu, Mariboru, Ptujju, Ljutomeru in Murski Soboti. Poleg domačega učiteljstva se računa na vsak tečaj po 20 udeležencev. Vsak tečaj, ki ga bodo vodili srbski učitelji, bo trajal po 1 mesec.

3. Preosnuje se v zmislu jugoslovanske narodne pesmi ves pouk v petju. Predvsem odide na študijsko potovanje po naši državi učitelj-skladatelj Emil Adamič, da prouči našo narodno pesem in nabere potrebni material za šolsko porabo. Napravita se dva štirinajstdnevna počitniška tečaja (1 v Ljubljani, 1 v Mariboru) informativnega značaja. Za vsak tečaj se določi po 30 udeležencev. Na ljubljanskem konservatoriju študira že 7 učiteljev in učiteljic, ki po konča-

nih študijah prevzamejo pevski šolski pouk. Učiteljiščnikom v Ljubljani se dovolijo hospitacije v šoli »Glasbene Matice«. Privatni pevski šoli Druzovičevi v Mariboru, kjer hospitujejo mariborski učiteljiščniki, se poveri naloga, da izobrazuje v 80 učnih urah v petju učence mariborskih ljudskih in meščanskih šol. Enako nalogo prevzame glasbeni zavod v Ptuj.

4. V šolskem letu 1921/22 se osnuje v Ljubljani in Mariboru vseletni tečaj za izobrazbo meščanskošolskega učiteljstva vseh treh skupin. V oba tečaja bo sprejetih 40 učiteljev in 20 učiteljic. Za vse udeležence bo srbohrvaščina obvezna.

5. Šesttedenski počitniški tečaj za učiteljice ročnih del na tehniški srednji šoli v Ljubljani (slovenske, srbske, hrvatske narodne vezenine). V tečaj bo sprejetih 12 udeleženk.

6. Na istem zavodu šesttedenski počitniški tečaj za izobrazbo učiteljev rokotvornega pouka. V tem tečaju se bo vadilo 12 udeležencev v obdelovanju lesa in v pletenju.

7. Dva počitniška štiritedenska tečaja za telovadne učitelje in učiteljice v Mariboru in v Ljubljani. (Za vsak tečaj po 40 udeležencev.) Določita se dve ustanovi za obisk telovadne šole v Pragi za dva ljudskošolska učitelja, da se izobrazijo dobri telovadni učitelji, ki nam jih tako primanjkuje, da se ne morejo zasesti razpisane službe.

8. Nove učne knjige (jezikovni pouk) za vse kategorije šol. Delo za ljudskošolske čitanke je že popolnoma organizirano in uspešno napreduje; nove čitanke za srednje šole so tudi že v delu. Osnovna učna knjiga za srbohrvaščino je v rokopisu že gotova. Delo nadaljuje posebna anketa.

9. Določa se primerna vsota za izdajo propagandnih in umetniško-vzgojnih spisov in izdanj, ki naj dosledno izvajajo — ne vsiljujejo — enotnost in edinstvenost naše kraljevine ter naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev.

10. Za umetniško-nacionalne šolske prireditve z vzgojevalno in izobraževal-

no tendenco se določi primeren znesek v svrhu podpor in nagrad, prav tako se določi večja vsota za pobiranje nepismenosti.

11. Za ustanovitev višje pedagoške šole v Ljubljani se določi znesek, ki naj omogoči izvedbo pripravljanih del in študij. Temelj temu znanstvenemu zavodu postavlja snovanje centralne učiteljske knjižnice v Ljubljani.

12. Za obisk višje pedagoške šole v Beogradu od šolskega leta 1921/22 naprej se določi 10 ustanov za ljudskošolsko učiteljstvo.

Občni zbor Slomškove zveze.

Dne 28. decembra 1920, ob 10. uri je imela Slomškova zveza v Rokodelskem domu svoj občni zbor. Udeležba je bila kljub samo dvakratnemu obvestilu nad vse pričakovanje velika. Dvorana je bila vsa zasedena.

Predsednik Štrukelj pozdravi vse navzoče, zlasti zastopnika Hrvatov tov. M. Vunića, zastopnice prekmurskega učiteljstva in zastopnike koroškega učiteljstva. V kratkih in jedrnatih besedah opiše delovanje Slomškove zveze v preteklem letu. Z veseljem zlasti konstatira tesno zблиžanje s Hrvati in Čehi. Nato pozove funkcionarje, da podajo svoja poročila.

Sledi poročilo tajnice, ki izvaja:

Osrednji odbor Slomškove zveze je imel v poslovnem letu od 29. dec. 1919 dalje 28 odborovih sej, katerih so se redno udeleževali skoro vsi v Ljubljani stanujoči odborniki. Predsednik osrednjega odbora je po enkrat prisostvoval pri zborovanju vseh podružnic in je predaval tam o tekočih vprašanjih. Slomškova zveza je imela v tem letu dva širša sestanka in slavnostno zborovanje ob priliki svoje dvajsetletnice, združene z Orlovskim tačhom v Mariboru. Priprava za to prireditve se je pričela že takoj v prvih odborovih sejah. Želji, da bi izhajalo društveno glasilo dvakrat na mesec, se vsled draginje ni dalo ustreči, saj je celo enkratna izdaja na mesec bila prekinjena; pa o tem poroča blagajnik.

Pač pa je Slomškova zveza v letošnjem letu pričela važno kulturno delo, namreč izdajanje knjig. Sklenila je, da izdaja knjige v dveh vrstah: kot učiteljsko in kot mladinsko knjižnico. Od vsake je izšel po en zvezek, namreč »Oskrba manjnadarjencev« in Bevkova zbirka pesmi »Pastirčki pri kresu in plesu«. — Slomškova zveza je vsled nujne potrebe odstopila svoj lokal v Ljudskem domu Daničarjem ter je potem brez lastnega lokala zborovala in imela seje zdaj tu, zdaj tam. — Kakor vsa prejšnja leta je tudi to leto Slomškova zveza zastopala potrebe in koristi svojih članov z osebnimi intervencijami, pismenimi vlogami, pa tudi potom časopisja. Poverjeništvu za uk in bogočastje so bile odposlane vloge, da naj obrtne šole prevzame država in uredi strokovno izpraševalno komisijo. Enako je bilo na višji šolski svet poslanih več vlog, kakor: mnenje članov, da so postavke za stanovanje in ogrev premajhne, in zahteva po višjih, zahtevo o preureditvi strokovne izpraševalne komisije, prošnja za zvišanje draginjskih doklad v toliko, da se učiteljski prejemki zenačijo z uradniškimi kategorije B, sklepi širšega zborovanja 19. februarja glede terorizma nad našimi člani, naj višji šolski svet pravočasno določi knjige za prihodnje šolsko leto. — Z nekaterimi vlogami na Jugoslov. klub je Slomškova zveza tudi opozorila naše poslance v Belgradu, tako za zvišanje draginjskih doklad, glede nekega imenovanja, ki bi bilo v kvar Sl. zvezi, in na predsednika, kjer se mu pojasni strankino delo. — Tudi nominacija okrajnih šolskih nadzornikov je zahtevala mnogo razmišljanja in dela, uspela je, četudi le za nekaj časa. — Tudi vodstvu SLS je poslala Slomškova zveza nekatere zahteve, ki bi bile v učiteljsko korist, tako nekatere resne zahteve našega zastopnika pri stranki, zlasti pa nujno zahtevo, naj njeni časopisi prinašajo članke in dopise učiteljstva ter mu tako dajo možnost, da se ščiti pred napadi. Vseskozi v tem poslovnem letu pa je Slomškova zveza prav pridno zasledovala možnost udruženja. Predvsem je poslala še tedanji Zavezi resolucije zadnjega občnega zbo-

ra, kjer se je prečitala osnova pravil Udruženja. Zavezi pa ni bilo všeč, da ostane Slomškova zveza še nadalje kot kulturno društvo in »Slov. Učitelj« kot glasilo tega društva. Zato si je tolmačila to našo zahtevo kot neopravičeno ter je razširjala vesti, da se Slomškova zveza protivi ujedinjenju ter je na ta način zbegala mnogo naših članov, zlasti s svojo zahtevo, da mora vsak prej biti njen član, preden vstopi v udruženje. Osrednji odbor je skušal pojasniti svoje stališče članom potom časopisja. Glasom sklepa širšega sestanka 19. februarja je Slomškova zveza sklenila poslati k »Zavezi« tri svoje člane v svrhu informacije o udruženju ter jo je pisмено prosila za kraj in čas sestanka. Dobila pa je odklenilen odgovor, češ, da nima z njimi ničesar razpravljati. Ker se ni posrečil ta korak, ni mogla Slomškova zveza drugega kot čakati. Zdaj se je osrednji odbor obrnil potom časopisa na učiteljstvo obeh organizacij, naj zborujejo in dopošljejo svoje sklepe. Na mariborskem zborovanju je bila sprejeta resolucija, v kateri zahtevamo udruženje vsega učiteljstva v stanovskem oziru, a v kulturno-političnem popolno svobodo. Istočasno pa je bil sprejet protest proti zborovalcem v Belgradu, ki so klicali v boj proti klerikalizmu v Sloveniji, kjer pa je le ljudska stranka kot zastopnica katoliškega ljudstva. — Sredi oktobra je prejel osrednji odbor poziv poverjenišтва UJU k skupnemu posvetovanju, katerega se je udeležil del odbora. Ker pa odbor ni bil celoten, ni mogel sprejeti odgovornosti napram društvu in tudi predsednik ni bil pooblaščen podpisati katerekoli sklepe v ime Slomškove zveze. Zato ni prišlo do nikakega rezultata. Tudi so v pravilih UJU nekatere točke, ki označajo to udruženje ne le kot stanovsko, ampak pretežno kulturno. Tako n. pr. one točke, ki govore o izobraževalno-znanstvenem tisku, o socialno-vzgojno-izobraževalnih društvih in ustanovah ter zahteva, da se vse pedagoške revije preosnujejo v eno. — Nikjer tudi ni govora o zastopnikih manjšine, t. j. o krščansko mislečih zastopnikih. — V tem smislu je Slomškova zveza odposlala

poverjeništvu UJU vlogo s prošnjo za odgovor, ki je pa po dolgem času prišel šele te dni (pred občnim zborom) ter ne nudi dovolj jasnosti v teh vprašanih. — Tako je torej z UJU. (Zadevni medsebojni dopisi so priobčeni na drugem mestu.) — Slomškova zveza se je, kakor vsa društva, katerih program je na katoliški podlagi, udeležila mariborske manifestacije katoliške misli. Ob tej priliki je praznovala 20letnico svojega obstanka, kar je prekrasno uspelo. Velikanska udeležba pri zborovanju, častiti gostje, ki so prihтели pozdravit katoliško učiteljstvo, veličasten obhod z mnogoštevilno učiteljsko udeležbo: to je bil prvi korak Slomškove zveze v nov decenij. Po tem prvem, tako lepem koraku gotovo prav smelo pohiti za svojimi vzvišenimi cilji: naprej! Okrepila se je tudi tedaj Slomškova zveza z novo podružnico za Štajersko in Prekmurje, ki šteje 62 članov. Tudi stik s Hrvati se je zelo zvečal, saj se smatrajo povsem za naše člane in kot taki tudi nastopajo. Strinjajo se vrste katoliškega učiteljsva, saj imamo izza Maribora sem tudi zvezo s katoliškim češkim učiteljstvom. Podružnice so prav pridno delovale in pošiljale osrednjemu odboru svoja poročila in želje, ki jih je oddajal na pristojno mesto. Kot zadnje delo osrednjega odbora v tem poslovnem letu je socialni tečaj, ki se prične dan po občnem zboru. Poslovni zapisnik izkazuje prejem 93 pošiljatev in izdajo 102 pošiljatev. V tem poslovnem letu je izstopilo 22 članov, 1 članica je bila izključena, torej 23 članov; vstopilo pa je 42 novih članov in štajerska podružnica z 62 člani. — Po statistiki lanskega leta je štela Slomškova zveza ob lanskem občnem zboru 496 članov, letos je pristopilo 42 novih članov in štajerska podružnica z 62 člani, torej skupaj 600 članov; od teh je izstopilo 23 članov; torej je stanje 577 članov.

Koncem tajniškega poročila pride v dvorano višji šolski nadzornik Gabršek, burno pozdravljen od učiteljstva. Predsednik ga iskreno pozdravi in očrta nakratko njegovo delo, ki je vseskozi delo resnega, katoliškega in vestnega moža, ki mu je pri srcu blagor učiteljstva.

»Nimamo sicer visokodonečih naslovov, a to, kar imamo, radi damo svojemu velezaslužnemu predstojniku. Predlagam, da ga današnji občni zbor imenuje častnim članom Slomškove zveze.« — Viharno, dolgotrajno odobravanje.

Blagajnik podá svoje podrobnejše poročilo s sklepom, da znašajo aktiva 79.000 K, pasiva 70.000 K. Ko vplačajo vsi člani naročnino in razpečamo vse knjige, ostane zvezi 9000 K za tekoče zadeve.

Pregledovalca računov, Lavrič in Silvester, pregledata račune in jih overita za popolnoma pravilne.

Viš. šol. nadzornik Gabršek se zahvali za častečo izvolitev. Njegovo delo naj sodijo drugi, storil je, kar je mogel. Hodil bo tudi v bodoče po isti poti, kakor doslej. Čuti se ponosnega kot častni član Slomškove zveze.

Urednik poroča o svojem delu, ki ni bilo baš lahko, pojasnjuje nekatere nedostatke, ki so nastali v teku časa v listu. Za bodoče zlasti poudarja gmotno stran in vprašanje sotrudištva.

Predsednik se zahvali poročevalcem. — Spominja se tudi v tem letu umrlih članov Jos. Bregarja, Jerneja Ravnikarja in ustanovnega člana prof. Kržiča. O vseh treh zaslužnih možeh podá podrobno sliko njihovega dela. Zborovalci stoje ob sožalnem govoru.

K debati o tajniškem poročilu se oglasi Kržišnik, ki izjavi, da je v izkazu članov mnogo takih, ki niso več naši člani. Predsednik pojasni, da le tedaj preneha biti član, ko to oficijelno izjavi. Štular trdi, da se izključi sam, kdor se ne udeležuje zborovanj. Predsednik nasvetuje taktno postopanje.

Sklene se, naj centrala povzroči pri podružnicah, da preštejejo svoje člane, kakor je storila okoliška. Nadaljnjo revizijo predlaga Slapšak s tem, da član vplača članarino in dá odrezek podružničnemu blagajniku. Sklep je sprejet.

Na vprašanje tov. Polaka poroča predsednik o udruženju. Po tem poročilu in po nekaterih podatkih tov. Vunića se sklene, da se Slomškova zveza odslej le še direktno posvetuje z glavnim od-

borom udruženja v Beogradu, kateremu pove svoje želje. Zbor je prepričan, da se na ta način gotovo uresniči stanovsko udruženje. — Občni zbor nato določi tekst za pismen odgovor.

Vunić predlaga, naj se stopi v osebni stik z Beogradom.

Ko predsednik opozori na socialni tečaj za učiteljstvo, prekine zborovanje, ki se nadaljuje ob treh popoldne.

Predsednikom je z vzklikom izvoljen dosedanji predsednik Štrukelj. Volitev odbora se izvrši po listkih.

Skrutinij: Wagner, Kržišnik, Lavrič.

Izid volitev: Pečjak 60, Slapšak 62, Lebar 61, Vrhovc 57, Lužar 56, Ojstriš 53, Fabinc 53, Kleinmayr 55, Berglez 55, Pirc 32, Sadar 46 glasov.

Zvišanje članarine in naročnine: 120 kron, in sicer 50 K naročnina, 70 K članarina, od katere dobi centralna blagajna 50 K, podružnična 20 K.

Občna zahteva je, da izhaja list dvakrat na mesec. Zaradi gmotnih ozirov se zedinijo zborovalci za »Prilogo Slov. Učitelju«, katero naj literarni odsek (Lužar, Štrukelj, Pečjak, Fabinc, Slapšak, Lebar, ki obenem prevzame celotno uredništvo) poizkusi spraviti na dan. Glavno pa je pri tem gmotna zmožnost. Zato se zborovalci zavežejo poleg članarine in naročnine za »Prilogo« plačati 100 K, kar se lahko plača tudi v obrokih. — »Slov. Učitelj« izhaja, kot doslej, 15., »Priloga« 1. v mesecu.

V razgovor pridejo napadi na učiteljstvo po časopisju. Najboljše orožje zoper to je stvaren odgovor učiteljstva.

Občni zbor sklene, naj posreduje Slomškova zveza na merodajnem mestu, da se omožene učiteljice ravno tako plačajo kot samske, in protestira proti njihovim žalitvam po časopisju.

Predlog, naj bi bil občni zbor odslej v velikih počitnicah, ni prodr.

Predsednik podá še nekaj informacij na stavljena vprašanja, povabi na socialni tečaj in z iskreno zahvalo vsem zborovalcem zaključí občni zbor, želeč vsem: Srečno novo leto!

Dopisi za stanovsko udruženje.

I.

Udruženju jugoslovanskega učiteljstva poverjeništvu Ljubljana.

Odbor Slomškove zveze je v svojih dveh sejah razpravljajal o nanovo započeti akciji za enotno stanovsko udruženje. V pravilih UJU so nekatere točke, ki označajo to ujedinjenje ne samo kot stanovsko, ampak pretežno kulturno. Navajamo zlasti te točke: Poglavje III, točka 2.: izobraževalno znanstveni tisk; točka 5.: podpiranje socialno - vzgojno izobraževalnih društev in ustanov. Poglavje XII, točka 7.: vse obstoječe pedagoške revije se preosnujejo v enotno osrednjo pedagoško znanstveno revijo.

Pravil okrajnih učit. društev še nismo dobili na vpogled. Ko jih dobimo, jih pregledamo in povemo o njih svoje mnenje.

Jasnosti bi tudi radi v vprašanih glede krščansko-mislečih zastopnikov in funkcionarjev v avtonomnih šolskih korporacijah.

Pričakujemo skorajšnjega odgovora. S tovariškimi pozdravi!

II.

Nato smo dobili sledeči odgovor:

Štev. 487.

V Ljubljani, 13. dec. 1920.

Slomškovi zvezi

v Ljubljani.

Pravila UJU so bila sprejeta na letošnjem učiteljskem kongresu v Beogradu. Izpreminjati jih ni mogoče prej, dokler tega ne stori prihodnji kongres, oziroma glavna skupščina. Vse učiteljstvo, ki je organizirano v UJU, se mora torej ravnati po teh pravilih, ki dajejo s svojo široko demokratično podlago in z jamstvom popolne verstvene in politiške svobode vsakemu članu dovolj prilike in poročstva, da se lahko udejstvuje v organizaciji, kakor mu to veleva njegovo prepričanje, ki pa ne sme biti nasprotno razvoju in napredku šolstva ter svobodi in blaginji učiteljskega stanu.

Načrt enotnih pravil za vsa okrajna

učiteljska društva je priobčen v 46. šte. »Učit. Tovariša« z dne 2. decembra t. l.

Vaša želja po jasnosti v vprašanjih glede krščansko mislečih zastopnikov in funkcionarjev v avtonomnih korporacijah ni izražena točno, ker ne pove, ali se tiče zadeva zastopnikov učiteljstva ali zastopnikov drugih korporacij. Kar se zadnjih tiče, nima naša organizacija ob njih izvolitvi ali vpoklicu nobenega, po svojih pravilih določenega vpliva; kar se pa tiče prvih, t. j. krščansko-mislečih učiteljev, je treba najprej od Slomškove zveze pojasniti, koga smatrate za krščanskega človeka: ali samo onega, ki je v Vaši organizaciji in so torej po Vaši sodbi vsi drugi nekrščanski ljudje.

Iz Vašega dopisa je razvidno, da se izogibljete stvari same, ker se nečete jasno izraziti, ali ste za enotno organizacijo ali ne, čeprav je bilo Vašim zastopnikom od naše strani dovolj točno in nedvoumno že ustno obrazloženo naše mišljenje v tem vprašanju.

Sklepati moremo, da vodstvo Slomškove zveze namenoma zavlačuje udeležitev želje velike večine Vašega članstva. Dvomimo, da je to učitelstvu v korist.

S tovariškimi pozdravi!

Rudolf Dostal I. r., strok. tajnik.

L. Jelenc I. r., poverjenik.

III.

Št. 7.

Glavnemu odboru UJU
v Beogradu.

Vsled sklepa občnega zbora Slomškove zveze, ki se je vršil v božičnih počitnicah, naprošamo glavni odbor UJU, da nam blagovoli odgovoriti na sledeča vprašanja:

1. Je li glavni odbor UJU pripravljen za prehodno dobo odstopiti Slomškovi zvezi po eno odborniško mesto?

2. Je li glavni odbor UJU pripravljen posredovati pri poverjeništvu Ljubljana, da se pritegneta v to poverjeništvu kot odbornika dva člana Sl. zv.?

3. Je li glavni odbor UJU voljan delati na spremembo pravil in to le v toliko, da bi se glasil § 3., točka 2.: »Sta-

novsko politiški in strokovno znanstveni tisk«?

4. Se li strinja glavni odbor UJU, da ostane Slomškova zveza samo kulturna organizacija, s svojim posebnim glasilom?

V nadi, da nam glavni odbor odgovori pozitivno, izjavljamo, da hočemo započeto akcijo udruženja nadaljevati do končne zadovoljive rešitve.

V Ljubljani, 3. marca 1921.

Anica Lebar, tajnica.

Iv. Strukelj, predsednik.

IV.

Št. 8/A.

Poverjeništvu UJU

v Ljubljani.

Na pismo z dne 13. XII. 1920, št. 487, sporočamo, da je odbor vsled sklepa občnega zbora poslal glavnemu odboru UJU v Beogradu v prigibu priloženo vlogo.

Skoro smo uverjeni, da poverjeništvu Ljubljana predlogom, ki smo jih poslali v Beograd, ne bo ugovarjalo.

Za dokaz dobre volje bi tudi smatrali lojalnost pri volitvah v višji šolski svet, ki jih izvedemo ta mesec.

V Ljubljani, 3. marca 1921.

Anica Lebar, tajnica.

Iv. Strukelj, predsednik.

Tovarišem in tovarišicam, ki so dobre volje!

Zadovoljno so si menciali roke naši neprijatelji in nasprotniki naše Slomškove zveze in kaj radi so nam ponačajali, češ: »Poglejte jo, kako zmrzuje! Kmalu jo bo slana vzela!« Pošteno so se varali. Zadnji naš občni zbor, ki se je vršil ob nepričakovano veliki udeležbi koncem decembra l. l., nam daje zagotovilo, da je bila to le njihova »pohlevna« želja, ki se ne bo uresničila nikdar. Pomlajena stopa Slomškova zveza na plan in število njenih članov raste znova.

Ne zdi se mi odveč poudarjati vnovič, kar smo poudarjali že marsikrat: Tudi mi smo za **stano vsko** udruženje vsega jugoslovanskega učiteljstva.

Nočejo ga tisti, ki mislijo, da pridejo do njega tudi brez nas in preko nas; ki jim je »klerikalni zmaj« preveč napoti, da ne bi udrihali po njem tudi v okviru stanovske organizacije, kadarkoli bi se jim to zljubilo. Treba nam je vzeti v roke samo eno številko »Učiteljskega Tovariša« in takoj lahko spoznamo, da smo še daleč do pravega stanovskega učiteljskega združenja. Če pa se osnuje enkrat res prava, stanovska organizacija, da besede »stanovska« ne bo treba pisati z »ušesci«, potem se ji z veseljem pridružimo tudi mi. Povedano pa bodi na yes glas: Slomškove zveze kot kulturne naše organizacije ne smemo likvidirati v nobenem slučaju! Obeta se nam srdit kulturni boj, ki tudi našemu šolstvu ne bo prizanašal. Zavedajmo se, da je od ugodnega ali neugodnega izida tega boja zavisna sreča naše mladine, v kateri je bodočnost naroda! Zato nam pa tudi še nikdar ni bila Slomškova zveza kot kulturna organizacija tako potrebna, kot nam je potrebna dandanes. Koncentrirati hočemo vse svoje sile v naši organizaciji, da bomo mogli tem trdneje vztrajati pri načelih našega vzornika Slomška in uravnavati po njih vse svoje delovanje med mladino in narodom. Trdno prepričani, da je vsaka etika in moralika, ki išče svojega, udeještvovanja v brezverstvu ali v verski indiferentnosti, naši mladini le v pogubo, hočemo v svojem poklicu vsekdar zastopati načela versko-nravne vzgoje in jih braniti pred vsakomur, ki bi jih v svoji zaslepljenosti hotel pobijati. Dobra in trdna je ta naša volja, naše delo pa nam blagoslovi Bog!

F. L—k.

Kamniška podružnica Slomškove zv. je imela svoj občni zbor 4. nov. 1920 v Domžalah. Udeležba je bila precej dobra. Tov. predsednik gosp. I. Primožič otvori občni zbor in pozdravi novodošle člane in članice, med temi tov. nadzornika g. Janko Polaka.

Na vzporedu je bilo predavanje tov. gđe. Mar. Kratnarjeve o gospodinjskem tečaju v Marijanišču. Jako spretno nam je predavateljica opisala potek tečaja. Govorila je o namenu in kričeči potrebi gospodinjskih tečajev po deželi. Ob sklepu

je dala navodila, kako naj bi učiteljice v zimskem polletju prirejale gospodinjske tečaje. Po predavanju se je razvila živahna debata, katere so se udeleževale skoro vse navzoče tovarišice. Sklenilo se je, da se bo prihodnjo zimo poizkusilo s tečaji po deželi.

K besedi se je oglasil tov. nadzornik g. J. Polak in pozival navzoče učiteljice, da pridno zbirajo gradivo za zemljepisni in zgodovinski pouk, ki bo izpremenjenim razmeram primeren.

Zborovanje je počastil tudi tov. predsednik g. I. Štrukelj, ki je v daljšem govoru pojasnil vzroke, vsled katerih še ni prišlo do zedinjenja Slomškove zveze z UJU.

Sledilo je poročilo tov. tajnice Albrechtove. Iz njenega poročila posname mo: Podružnica je štela 45 članov. Od teh je odstopila Pintarič Kristina, bivša učiteljica v Cemšeniku, sedaj na Štajerskem. Smrt nam je ugrabila tov. g. Vido Cevc-Šorn. Zadnjo čast so ji izkazali skoro vsi člani in članice kamniške podružnice. Ohranimo pokojno v blažem spominu!

Na predlog tov. nadučit. g. Odlaska se je izvolil dosedanji odbor.

Nato je tov. predsednik g. Primožič zaključil občni zbor.

Iz organizacije v Zagrebu. Privremeni odbor hrv. kat. učit. društva, izabran na lanjskom zborovanju u Mariboru, razlao je poziv mnogim kolegama i kolegicama, u kom je iznio potrebu kulturne kat. učit. organizacije, dakako stojeći uvijek na stanovištu jedinstvene staleške organizacije. Do sada je najavilo svoj pristup preko 60 učitelja i učiteljica, a nadamo se; da će i taj broj u najkraće vrijeme porasti. Novčanih doprinosa stiglo je preko 1000 K kao dar za početnu akciju. Za tiskanice i letak potrošeno je do sada oko 500 K. Nastajnih praznika održat će se glavna godišnja skupština, koja će primiti pravila i izabrati upravu. Svim članovima preporučeno je, da nabave zajedničko glasilo »Slov. Učitelj«, a po mogućnosti izdat će se od vremena do vremena šapirografirani »Vijesnik«, koji će članovima poslužiti za orijentaciju u raznim pitanjima. — Svima članovima pre-

poručamo, da surađuju u »Slov. Učit.« i da se bave pedagoškim savremenim pitanjima. Jedino svestranim študijem moći ćemo da stvorimo jake zedinice, koje će izgrađivati našu pedagošku literaturu.

Novi organizaciji želimo veliko uspeha, zvestih društvenikov in vztrajnih delavcev.

O pomenu narodnosti in narodne vzgoje. O tem predmetu je predaval tov. R. Pečjak dne 5. t. mes. na zborovanju ljubljanske podružnice Slomškove zveze. Predavatelj je po razporedbi čuvstvovanj dosledno razvil pomenljivo čuvstvo za narodnost. Kakor posamezen človek, tako so morali tudi narodi preživeti razna čuvstva. Ni pa prav, komu kar tako očitati breznarodnost, brezdomovinstvo in enako, ker ima sugestija veliko moč. Narodna vzgoja mora biti tudi socialna vzgoja. Kdor ni socialen, ni pravičen, ni narodnjak. V tem je največji vzor Kristus. Bogate ideje večnostnega čuvstvovanja in vzgoje srca so po Kristusu prešile vse narode in ponarodele med njimi. Cankarjevi prvi spisi kažejo slabo ljubezen do domovine, pozna se jim, da so iz tujine prinešene ideje, pozneje je pisal z ljubeznijo do doma in naroda. Za misleca Čehova je bila narodnost Rusije velika melodija. Dostojevski je brez primere globoko izrazil večnostno čuvstvovanje, ter navaja, kako ne škoduje narodu malopridnež in strastnež, ker ima še misli na večnost ter veruje na nekaj, a škodoval bo narodu Ivan, ki pravi: »Ni Boga!« — Prosimo g. predavatelja, da nam prilično predloži predavanje v natis.

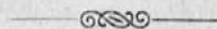
Predavanje o srbskih narodnih pesmih. Pri zborovanju ljubljanske podružnice Slomškove zveze je predaval 12. t. m. tov. F. Lužar o srbskih narodnih pesmih, in sicer iz ciklusa o kraljeviču Marku. Narod je vedno iskal sile v eni osebi, zato je tudi svojemu junaku pripisoval vse svoje želje. Predavatelj je primerjal narodne pesmi tudi z umetni-

škimi proizvodi, n. pr. kako je izdala Matica Hrvatska l. 1919. lepo Djuro Dimovićevu dramo v štirih činih o kraljeviču Marku. Junak Marko je pred stoletji počteno vršil svojo dolžnost. Najboljši srbski satirik Rodaj Domanović je zato spisal satiro »Kraljevič Marko po drugi puti«, ter jo je izdala lansko leto »Srpska književna zadruga v Beogradu«. Domanović omenja, kako potreben bi bil pohod Marka za »naš slabokrvni naraščaj s malim ideali, prozaičkim potrebama i kukavnim gestama«. Kako z veseljem bi pozdravili junaka, ki bi svet rešil raznih neumnosti, zavisti, podlosti in nasilstva.

F. F. L.

Za kroniko. V »Učit. Tov.« z dne 17. febr. t. l. je iz zborovanja kamniškega učit. društva sledeče poročilo: Tov. Toman omeni, da nam je razmotrivati vprašanje, ako nam je tovariše, rekrutirane v nasprotnem taboru, ki je nam in državi sovražan, še smatrati za tovariše. Njegov predlog je, da vsi tisti, ki so v Slomškovi zvezi, niso naši kolegi, so nasprotniki države, ker je Slomškova zveza le privesek SLS stranke, ki je državi nasprotna. Tov. Grmek odgovori na to, da bi morala vlada gledati na to, da se razpuste vsa protidržavna društva, med katera spada tudi Slomškova zveza. Tov. Lapajne predlaga, da se s Slomškarji sploh ne bavimo.

Listnica. Cenjene naročnike prosimo, da pošiljajo naročnino in druga plačila pod istim imenom, kakor prejemajo list, da se izognemo napačnim terjatvam. Torej naj stoji, ako pošlje denar kaka druga oseba, za »šolsko vodstvo« ali za »kraj. šolski svet« itd. Važno je pravo (uradno) ime pošte, kamor naj se list pošilja. — Tolažbo dela upravniku poleg slabih izkušenj tudi kako dobro srce. Neka vpokojena učiteljica je n. pr. poslala, dasi težko, zelo težko, vso letno članarino za »Slovenskega Učitelja«, za »Vestnik« in za »Oskrbo«. — Zaradi nujnejših stanovskih poročil smo odložili razne članke za poznejše številke.

RAZPIS SLUŽB.

V črnomeljskem šolskem okraju se po odredbi višjega šolskega sveta z dne 24. februarja 1921, št. 2213, razpisujejo nastopna stalna učna mesta:

1. A dlešiči, dvorazrednica: nadučiteljsko mesto.
2. Bojanci, enorazrednica: mesto učitelja-voditelja.
3. Črešnjevce, enorazrednica: mesto učitelja-voditelja.
4. Črnomelj, sedemrazrednica: mesto za učitelja in mesto za učiteljico.
5. Metlika, sedemrazrednica: dve mesti za učitelja in dve mesti za učiteljici.
6. Podzemelj, petrazrednica: mesto za učitelja.

Za učna mesta v Črnomlju in Metliki imajo prednost oni prosilci, ki so usposobljeni za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po predpisani službeni poti pri podpisanim okrajnem šolskem svetu najkasneje do

dne 10. aprila 1921.

Okrajni šolski svet v Črnomlju.

RAZPIS SLUŽB.

V kamniškem šolskem okraju se z dovolitvijo višjega šolskega sveta z dne 10. februarja 1921, št. 1863, razpisujejo nastopne učiteljske službe v stalno namestitev:

1. po eno nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Čemšeniku in v Zgornjem Tuhinju;
2. učiteljsko mesto za moške na deški petrazrednici v Kamniku;
3. dve učiteljski mesti za moške na šestrazrednici v Mengšu;
4. dve učiteljski mesti za moške na šestrazrednici v Moravčah;
5. dve učiteljski mesti za moške na petrazrednici v Komendi;
6. učiteljsko mesto na trirazrednici v Stranjah;
7. učiteljsko mesto na dvorazrednici v Čemšeniku.

Za učna mesta v Kamniku in v Mengšu imajo prednost oni prosilci, ki so izpraznjeni za obrtne nadaljevalne šole.

Pravilno opremljene prošnje — zadostno kolkovane — naj vložijo po službeni poti pri podpisanim okrajnem šolskem svetu do vštetege

dne 15. aprila 1921.

Prosilci iz bivše Kranjske, ki še niso definitivno nastavljeni, morajo prošnji priložiti uradno zdravniško izpričevalo.

Okrajni šolski svet v Kamniku.

RAZPIS VODITELJSKIH IN UČITELJSKIH SLUŽB.

Na javnih ljudskih šolah v okraju ljubljanske okolice se razpisujejo po ukazu višjega šolskega sveta z dne 9. februarja 1921, št. 1815, nastopne voditeljske in učiteljske službe v stalno namestitev:

1. na petrazrednici v Borovnici služba za dva učitelja, eno učiteljico;
2. na dvorazrednici na Črnučah služba za eno učiteljico;
3. na šestrazrednici pri Devici Mariji v Polju služba za tri učitelje, eno učiteljico;
4. na enorazrednici na Golem služba za učitelja-voditelja;
5. na štirirazrednici v Hrušici služba za enega učitelja;
6. na osemrazrednici v Mostah služba za tri učitelje, štiri učiteljice;
7. na enorazrednici v Rakitni služba za učitelja-voditelja;
8. na petrazrednici v Sostrem služba za učitelja;
9. na enorazrednici v Spodnji Slivnici služba za učitelja-voditelja;
10. na štirirazrednici na Studencu-Igu služba za učiteljico;
11. na šestrazrednici v št. Vidu nad Ljubljano služba za tri učitelje, eno učiteljico;

12. na šestrazrednici v Šmarju služba za dva učitelja, eno učiteljico;
13. na dvorazrednici v Šmartnem pod Šmarno goro služba za učiteljico;
14. na trirazrednici v Zalogu služba za učitelja;
15. na štirirazrednici v Zgornji Šiški služba za učitelja, učiteljico;
16. na osemrazrednici na Viču služba za tri učitelje, eno učiteljico;
17. na osemrazrednici na Vrhniki služba za tri učitelje, dve učiteljici.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po predpisani službeni poti do
dne 15. aprila 1921.

Kdor prosi za več služb obenem, mora vložiti za vsako službo posebno prošnjo.

Moški prosilci za mestni v št. Vidu in pri Devici Mariji v Polju z izpiti za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah imajo prednost.

Prosilci, še ne stalno nameščeni v javni ljudskošolski službi na bivšem Kranjskem, morajo dokazati z državnozdravniškim izpričevalom, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Okrajni šolski svet v Ljubljani.

RAZPIS UČITELJSKIH SLUŽB V RADOVLJIŠKEM OKRAJU V STALNO NAMEŠČENJE.

Po odredbi višjega šolskega sveta z dne 4. marca 1921, št. 3037, se razpisujejo v stalno nameščenje naslednje učiteljske službe:

1. na sedemrazrednici na Bledu služba za učitelja;
2. na sedemrazrednici v Radovljici služba za učitelja in za učiteljico;
3. na šestrazrednici na Koroški Beli služba za učiteljico;
4. na štirirazrednici v Kranjski gori služba za učitelja in učiteljico;
5. na štirirazrednici na Breznici služba za učitelja ali učiteljico;
6. na dvorazrednici v Ratečah služba za učiteljico (stanovanje v šoli);
7. na dvorazrednici v Ribnem služba za učiteljico (stanovanje v šoli);
8. na enorazrednici v Koprivniku služba učitelja-voditelja.

Pravilno opremljene prošnje naj se predložijo službenim potom do
dne 30. aprila 1921.

Kdor prosi za več služb obenem, mora vložiti za vsako službo posebno prošnjo. V javni šolski službi še ne stalno nameščeni prosilci(ke) morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati potrebno fizično sposobnost za šolsko službo.

Moški prosilci za učiteljsko službo v Radovljici z izpitom za pouk na obrtnih nadaljevalnih šolah imajo prednost.

Okrajni šolski svet v Radovljici.

Ali ste že naročili:

Anica Lebar, Oskrba manjnadarjencev.

Naročila sprejema nadučitelj Julij Slapšak v Mostah pri Ljubljani. Cena 21 K s poštnino vred, v knjigarnah nekoliko več. Knjiga spada v vse naše knjižnice, in naj bi se ž njo seznanila vsaka učna oseba.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Uredništvo (F. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ulica 5/L. Upravništvo (Jul. Slapšak) je v Mostah pri Ljubljani. Naročnina znaša 50 K, društvena članarina je 70 K. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije in naročnino pa upravništvo.

Last »Slomškove zveze«. — Oblastem odgovoren I. Labernik, učitelj na Rakovniku.
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.